EEN STUDIEREIS NAAR DE WEST

DOOR

MR. DR. L. N. DECKERS

IV

CURAÇAO

Een nacht varens bracht mij, reeds vroeg in den ochtend, in de wateren van Curaçao. Voor ons uit ligt het eiland. Al dadelijk treft het mij, dat het niet „de kale rots” is, waarvan de schoolboekjes ons indertijd leerden. Ik zie boomen en struiken en veel groen. Terwijl wij langzaam de St. Annabaai binnen varen ontwikkelt het stadsbeeld van Willemstad zich meer en meer voor ons oog. Op den voorgrond het Fort Amsterdam en het niet sierlijke, maar wel statige en van Nederlandsche degelijkheid getuigende Gouvernementshuis, getooid met de wijd-uit wapperende Nederlandsche driekleur. Welk een voorrecht om met dit eiland en het gebiedsdeel van zijn naam kennis te mogen maken.

Sedert ik van mijn Westindische reis terugkeerde, einde Augustus 1938, heb ik reeds herhaaldelijk op vergaderingen gesproken over Curaçao en Suriname ¹⁾. Altijd getuigden zoowel opkomst als aandacht van groote belangstelling. En hoe dikwijls kan men niet hooren verzekeren, dat onzen landgenooten de noodige belangstelling voor onze gebiedsdeelen in de West ontbreekt! De ondervinding heeft mij thans geleerd hoe onjuist die bewering is. Veeleer is het omgekeerde waar. Ongetwijfeld zijn er tal van Nederlanders, die gaarne de gelegenheid aangrijpen om hun kennis van ons grondgebied in en nabij Zuid-Amerika en van zijn bewoners te vermeerderen.

Op dergelijke bijeenkomsten kan men zijnen hoorders allerlei inlichtingen geven omtrent de geschiedenis en de ontwikkeling

¹⁾ Den 2den Mei j.l. zelfs voor „Le Centre Universitaire méditerranéen” te Nice, een instelling van de Universiteit van Aix-Marseille.

van Curaçao en Suriname; de bevolking, haar zeden, taal en gewoonten; de bestaansmiddelen; het onderwijs, den bestuursvorm, de rechtspraak; den arbeid van Missie en Zending, enz. enz., wetenswaardigheden, die aan de lezers van „De West-Indische Gids” natuurlijk volkomen bekend zijn en derhalve hier niet of nauwelijks vermelding mogen vinden.

Curaçao heeft de laatste jaren in Nederland de faam van het meest welvarende gebiedsdeel te zijn van het Nederlandsche Rijk. Meermalen kan men, ook uit gezaghebbenden mond, deze uitspraak vernemen. Zij zou echter, als zij niet cum grano salis werd aanvaard, al te schoone verwachtingen opwekken en den bezoeker groote teleurstelling bezorgen.

Curaçao is financieel onafhankelijk van het Moederland en staat er budgetair ongetwijfeld goed voor. De aanhef van de Memorie van Toelichting der begroting van het Gebiedsdeel voor 1939 is in staat aan menig Minister van Financiën de verzoeking te ontlokken, dat het bij hem ook zoo ware. „Van de meeste belastingen heeft in 1937 de opbrengst de raming overschreden” opent in opgewekten toon genoemde Memorie. Even verder vervolgt zij: „Ook van de meeste inkomsten van onderscheiden aard overschreden de opbrengsten de ramingen”. De lezing voortzettend ontmoeten wij als derde blijde mededeeling: „Met uitzondering van enkele middelen brachten de meeste belastingen meer op dan in het voorafgaande jaar”.

De Memorie van Toelichting op de begroting voor 1940 geeft de echo van deze welluidende klanken:

„De opbrengsten van de meeste middelen hebben in 1938 de raming overschreden”.

„Ook van de meeste inkomsten van onderscheiden aard overschreden de opbrengsten de ramingen”.

„De meeste belastingen brachten meer op dan in het voorafgaande jaar. Hetzelfde kan gezegd worden van de andere inkomsten”.

Curaçao heeft in de jaren 1933–1937 de som van bijna 7 miljoen, die het van 1928 tot 1931 van Nederland aan kasgelden opnam, geheel afgelost en daarenboven de nadeelige saldi over de jaren 1895 en 1896 terugbetaald. Op 31 December 1937 wees de rekening van Nederland een tegoed aan voor Curaçao van ruim 2 miljoen gulden, op 31 December 1938 van f 1.675.880.—.

De volgende getallen geven een beeld van de verbetering van Curaçao's budgetaire positie in de laatste jaren.

Ontvangsten:	1933	1935	1937	1939 ¹⁾	1940 ²⁾
Belastingen. . . .	f 4.331.486	f 5.715.058	f 6.184.653	f 6.746.900	f 8.165.500
Inkomsten van onderscheiden aard	- 2.474.173	- 2.706.622	- 3.496.023	- 3.015.860	- 3.642.660
Te zamen	- 6.805.659	- 8.421.680	- 9.680.676	- 9.762.760	- 11.808.160
Uitgaven	- 6.304.538	- 8.315.820	- 9.327.752	- 9.744.093	- 11.668.204

„Terwijl het jaar 1931 — aldus lezen wij in Deel I van het Curaçaosch Verslag 1938 (blz. 5) — nog een nadeelig saldo gaf ten aanzien van ontvangsten en uitgaven (inkomsten f 7.450.646 en uitgaven f 8.417.606) werd het evenwicht in 1932 hersteld (inkomsten f 6.882.555 en uitgaven f 6.278.149) en namen de inkomsten na dat jaar dusdanig toe, dat zij thans over 1937 ruim 40% meer bedragen dan in 1932”.

Eenige cijfers, ontleend aan het Statistisch Jaaroverzicht over 1937, spreken eveneens voor zichzelf en getuigen van de sterke stijging der opbrengst van een aantal der voornaamste middelen gedurende het tijdvak 1928–1938.

Middelen	Opbrengst 1928 in 1.000 gld.	Opbrengst 1937 in 1.000 gld.
Invoerrechten	1.525	2.425
Grondbelasting	111	487
Gebruiksbelasting	90	153
Inkomstenbelasting	337	1.763
Schoolgelden	25	112
Huur van 's Lands gronden en eigendommen	101	239
Dienstverleening bij in-, uit- en doorvoer . .	95	268
Opbrengst van de Posterij	162	268
Opbrengst watervoorzieningsdienst	15	268
Loodsgelden	664	920

De cijfers leeren ons echter nog iets anders dan de verbetering van de financieele positie van het Gebiedsdeel in zijn geheel.

Verdeelen wij de totaal-ontvangsten, voor 1939 geraamd, dus het bedrag van f 9.762.760, over alle zes de eilanden, dan zien wij, dat van die som slechts ongeveer 1% wordt opgebracht door Bonaire en de drie Bovenwindsche Eilanden te zamen. Van de overige 99% worden er 34 opgebracht door Aruba en 65 door het eiland Curaçao.

¹⁾ Raming.

²⁾ Volgens de begroting, 4 April 1939 den Staten van Curaçao door den Gouverneur aangeboden.

Gaan wij vervolgens de bevolkingscijfers na, dan vinden wij voor het geheele gebiedsdeel Curaçao op 31 December 1937 een aantal inwoners van 94.945, aldus verdeeld over de eilanden:

Curaçao	60.883	Bonaire	5.565
Aruba	23,719	St. Maarten	2.339
Te zamen	84.602	St. Eustatius	1.193
		Saba	1.246
		Te zamen	10.343

De gezamenlijke bevolking van Bonaire, St. Maarten, St. Eustatius en Saba beloopt dus 11%, de gezamenlijke bevolking van Curaçao en Aruba 89% van het totaal inwonertal van het Gebiedsdeel. De vier eilanden, met gezamenlijk 11% der bevolking van het geheele Gebiedsdeel, dragen in de totale inkomsten dus slechts voor 1% bij. Alleen uit deze gegevens mag men, zonder eenig gevaar tot mistasten, reeds afleiden, dat voor Bonaire en de drie Bovenwindsche Eilanden de gunstige financieele positie van het Gebiedsdeel in zijn geheel niet geldt. Een splitsing van de uitgaven-posten, welke zich hiertoe leenen, naar de zes eilanden, zullen wij achterwege laten. Alleen reeds voor Binnenlandsch Bestuur, f 1.643.438 voor het geheele Gebiedsdeel, wordt aan Bonaire, St. Maarten, St. Eustatius en Saba te zamen een bedrag ten koste gelegd, dat aanzienlijk het dubbele overtreft van de gezamenlijke bijdragen dezer eilanden in de ontvangsten. Financieel steunen deze eilanden dan ook goeddeels op de sterke broers Curaçao en Aruba, aan welker inkomsten het Gebiedsdeel zijn gunstigen budgetairen toestand dankt. En die steun wordt geenszins karig geboden.

Dat de eilanden Curaçao en Aruba zoo aanzienlijk in de totale inkomsten en daardoor middellijk zoo belangrijk in de kosten van de economisch zwakke eilanden kunnen bijdragen, is, zoo niet uitsluitend, dan toch in hoofdzaak te danken aan de opbrengsten, voor het Gouvernement direct en indirect voortvloeiend uit de arbeid van de aldaar gevestigde oliebedrijven.

Op Curaçao begon de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij, behorende tot de Kon. Shell-combinatie, in 1915 haar werkzaamheden. Op de Isla, een klein schiereiland in het Schottegat, verzeen de noodige tanks en gebouwen en sindsdien heeft de onderneming zich van jaar tot jaar uitgebreid. Oude gebouwen werden verlaten, steeds meer nieuwe werden gesticht en de Isla — de populaire naam, waarmede de onderneming in haar geheel

wordt aangeduid — is uitgegroeid tot een „oliestad” met reusachtige fabrieksgebouwen, werkplaatsen, tanks en reservoirs en, in de nabijheid van het industrie-gedeelte, mooie, hygiënische woningen voor employé's, kampen voor van elders gekomen vreemde arbeiders, een hospitaal, sport- en speelterreinen, goede wegen, plantsoenen en ontspanningsgebouwen.

De Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij (C.P.I.M.) heeft een eigen vloot, zelfstandig als N.V. Curaçaosche Scheepvaart-Maatschappij (C.S.M.) georganiseerd. Zij telt 35 tankers, met een laadvermogen van 125.000 ton. Rusteloos varen deze tankschepen tusschen het Venezolaansche oliecentrum Maracaïbo en Curaçao heen en weer, altijd door ruwe olie uit Venezuela aanvoerend voor de Curaçaosche raffinaderijen. In 1937 bedroeg deze aanvoer 10.874.000 ton, d.w.z. bijna 2 miljoen ton meer dan in 1936.

De beteekenis, die Curaçao heeft, 1°. als olie-uitvoerhaven en 2°. als bunkerhaven, blijkt duidelijk uit onderstaande gegevens, opgenomen in het Curaçaosch Verslag 1938 ¹⁾:

Jaar	In ladingen uitgevoerde olie	Voor bunkers van schepen geleverde olie
1931	6.226.000.000 kg	895.155.574 kg
1932	5.747.631.000 „	726.138.944 „
1933	6.326.027.221 „	805.581.281 „
1934	6.337.516.834 „	838.913.961 „
1935	6.662.126.095 „	756.230.315 „
1936	7.493.193.059 „	847.236.296 „
1937	8.437.069.000 „	956.067.000 „

C.P.I.M. en C.S.M. hebben samen ruim 800 employé's in dienst. Bij de C.P.I.M. arbeiden 4600 werklieden en haar schepen hebben, behalve de officieren, een bemanning van 861 koppen.

Aan salarissen en loonen betaalde de C.P.I.M. over 1937 een bedrag uit van f 7.700.000, de C.S.M. de som van f 2.900.000.

Willemstad was niet bij machte aan alle employé's en werklieden een behoorlijke huisvesting te verleen. De C.P.I.M. heeft de stichting „Volkswoningbouw” in het leven geroepen, die een half miljoen bestemde voor het stichten van woningen door middel van bouwcredieten. Zelf nam zij het bouwen ter hand van huizen voor de laagstbetaalde arbeiders. Dezen ontvangen de woningen in huurkoop. Zij betalen f 2.— per week en kunnen na vijftien jaren huis en grond hun eigendom noemen.

¹⁾ Deel I, blz. 29.

De kampementen der vreemde arbeiders voldoen aan de eischen van zindelijkheid, hygiëne en moraliteit. Er wordt behoorlijk toezicht gehouden en er heerschen orde en tucht. Een reusachtige keuken en de daaraan grenzende eetzaal zijn alleen reeds in staat om den bezoeker eenig denkbeeld te geven van de extra-zorgen, die hier op den werkgever rusten om een goeden gang van zaken in zijn onderneming te verzekeren.

Ook Aruba is door de vestiging van oliebedrijven geheel van aanzien veranderd en financieel sterk geworden. De bevolkingsaanwas gaat snel. Het aantal inwoners bedroeg op 31 December 1935 20.414, een jaar later 21.638 en op 31 December 1937 reeds 23.719. (De Larousse illustré van 1938 vermeldt nog 12.000 inwoners!)

De Lago Oil & Transport Company Ltd., behoorende tot de Standard Oil Company en de N.V. Arend Petroleum Maatschappij, een dochter-instelling van de Mexican Eagle, welke op haar beurt deel uitmaakt van de Kon. Shell-combinatie, breiden zich beide geregeld uit. Ook hier vinden wij bewijzen van goede zorgen voor woon- en ontspanningsgelegenheden voor het personeel en eveneens voor den gezondheidsdienst.

De Lago had in 1936 1568 werklieden in haar dienst en in 1937 reeds 2306, waaronder 1600 Arubanen.

In 1937 werd van Aruba voor 150 miljoen gld. aan olieproducten uitgevoerd.

De beteekenis van de plaats, door de oliebedrijven ingenomen in het economisch leven van het Gebiedsdeel Curaçao, blijkt ook uit het volgende: In 1937 werd voor f 297.000.000 in Curaçao ingevoerd, waarvan voor f 224.000.000 uit Venezuela. Vervolgens kwam Noord-Amerika met f 37.600.000, daarna Columbia met f 10.100.00 en op de vierde plaats Nederland met f 8.900.000.—.

Onder de invoerwaarde van f 297.000.000 is voor f 250.000.000 aan olieproducten.

Meer van dergelijke bewijzen zouden aan de hand van de officieele statistieken geleverd kunnen worden. Met de bovenstaande moge worden volstaan.

In het voorbijgaan mag de opmerking worden geplaatst, dat Nederland met zijn invoercijfer van f 8.900.000.— geen mooi figuur maakt. Er is thans uit vreemde landen in Curaçao veel ingevoerd, dat wellicht even goed uit het Moederland kon worden betrokken. Enkele voorbeelden, samengesteld aan de hand van het Statistisch Jaaroverzicht van Curaçao over het jaar 1937, mogen dit duidelijk maken.

In 1937 werd in Curaçao ingevoerd:

	uit Nederland voor een waarde van	uit andere landen voor een waarde van
Visch (geconserveerd, gezouten, ge- droogd)	f 40.296.—	f 186.652.—
Vleesch (idem)	- 17.387.—	- 210.646.—
Boter	- 123.819.—	- 224.366.—
Margarine	- 126.505.—	- 133.969.—
Kaas	- 156.180.—	- 171.152.—
Melk (gecondenseerd)	- 3.968.—	- 11.854.—
Melk (gesteriliseerd)	- 238.466.—	- 310.863.—
Melkpoeder	- 2.433.—	- 67.760.—
Koelhuis-eieren	- 41.709.—	- 109.824.—
Geconserveerde groenten	- 54.528.—	- 143.684.—
Aardappelen	- 95.548.—	- 157.794.—

Deze cijfers stemmen tot nadenken en het lijstje is lang niet volledig. Curaçao kan een veel beter afzetgebied worden voor Nederlandsche producten dan het thans is. Dat belanghebbenden in het Moederland zich de noodige moeite geven om onze voortbrengselen in Curaçao te plaatsen en moge het daar niet ontbreken aan de noodige medewerking om die pogingen te doen slagen. Voor Nederland en Curaçao beide is hier waarlijk nationaal werk te verrichten.

* * *

Een van de gunstige gevolgen der voorspoedige ontwikkeling van de oliebedrijven in Curaçao is stellig, dat dit Gebiedsdeel gespaard bleef voor den geesel der werkloosheid. Bijna ieder, die werken kan, gaat, aangetrokken door de hoge loonen, — de Lago b.v. betaalde in 1937 aan haar ongeschoolde werklieden van f 3,50 tot f 4.— per dag, aan vakarbeiders f 6,50 — naar Isla, Lago of Arend. Hoewel zeer velen zich daartoe onttrekken aan den slechts een sober bestaan opleverenden landbouw, is Curaçao toch niet in staat uit de eigen bevolking de noodige werkkrachten voor de oliebedrijven te leveren. Vele honderdtallen moeten uit den vreemde worden aangenomen.

Het is begrijpelijk, dat de trek naar de olie aan de ontwikkeling van den landbouw niet ten goede komt. Toch moet aan deze

ontwikkeling groote aandacht worden besteed. Steeds dient immers rekening te worden gehouden met de mogelijkheid, dat de oliebedrijven in omvang zullen afnemen. Vreemde arbeiders kunnen dan naar hun land van herkomst worden teruggezonden, maar de inheemsche zullen moeten trachten elders in het Gebiedsdeel nuttig werk te vinden. Wij mogen aannemen, dat scheepvaart, handel en verkeer, dank zij de prachtige ligging van Curaçao, met zijn voortreffelijke haven, in de onmiddellijke nabijheid van het Panamakanaal, steeds van beteekenis, waarschijnlijk van groote beteekenis, zullen blijven en kunnen voortgaan aan vele handen werk te geven. Maar daarnaast zullen vele arbeiders op ander terrein den kost moeten winnen. Het verdient daarom zoo van harte toejuiching, dat de Gouverneur van Curaçao krachtdadig de verwaarloozing van den landbouw tegen gaat en dit niet alleen, maar ook de ontwikkeling van landbouw, tuinbouw en veeteelt zooveel mogelijk tracht te bevorderen. Dat op dit gebied wel degelijk wat te bereiken valt hebben de Chineezzen geleerd, die zich op tuinbouw hebben toegelegd en thans goede prijzen maken voor de groenten, welke in de omgeving van Willemstad worden geteeld en daar in verschen staat verkocht.

Steeds was voor Curaçao het watervraagstuk, dat onmiddellijk met dat van den landbouw verband houdt, een van de moeilijkste problemen. Het is nog niet geheel opgelost, maar op dit gebied kwam toch groote verbetering. Het Gouvernement verstrekt aan de eigenaars van plantages en huurders van gouvernementssgronden rentelooze voorschotten, waaruit de kosten worden bestreden voor het aanleggen van waterputten en windmolens, ter verzekering van een goede irrigatie der landerijen. Aan landbouwkundige voorlichting ontbreekt het allermint. Zelfs op de schamele Bovenwindsche Eilanden is een landbouwkundige werkzaam. Voor zijn onderzoekingen heeft hij op St. Maarten een proefstation te zijner beschikking en in den daaraan verbonden proeftuin wordt o.a. pootgoed gekweekt, dat kosteloos of tegen een geringe vergoeding ter beschikking van de bevolking wordt gesteld. Op St. Eustatius werd in 1937 van gouvernementsswege een proeftuin aangelegd en ook daar heb ik mij kunnen overtuigen van het nuttig demonstratief werk, dat er wordt verricht. Ook op St. Eustatius wordt de tuin dienstbaar gemaakt aan de teelt van plantenmateriaal voor de landbouwers.

Het is niet aan twijfel onderhevig, dat hij, die in staat is een landbouwbedrijfje behoorlijk te exploiteeren, daarin een bestaan kan vinden. Voor groote sommen worden producten van land-

bouw, tuinbouw en veeteelt in Curaçao ingevoerd. Wij doen slechts een greep uit de cijfers, die de waarde aangeven van den invoer van producten in Curaçao over 1937, uit andere landen dan Nederland:

runderen	f 191.000
versch vleesch	- 296.000
hammen	- 120.000
boter	- 224.000
gesteriliseerde melk	- 311.000
koelhuis-eieren	- 110.000
versche groenten	- 126.000
geconserveerde groenten	- 144.000
maïs	- 98.000
erwten, boonen en andere peulvruchten	- 98.000

Men behoeft waarlijk niet naar autarchie te streven om toch te willen bevorderen, dat de inheemsche landbouw zijn bescheiden aandeel verkrijge in het leveren van deze voorzieningen. Hem daartoe langzamerhand in staat te stellen stond den Gouverneur als ideaal voor oogen toen hij den aankoop door het Gouvernement bevorderde van de plantage Klein St. Martha op het eiland Curaçao. Om te beginnen worden daar door den Dienst van Openbare Werken vijf boerderijtjes gebouwd. Elk van deze bevat een groote kamer, een paar slaapkamers, een keuken, een regenbak, een kippenren, een stal voor drie koeien en een stal voor varkens. Rondom het huis liggen 2 ha grond voor groenten- en fruitteelt. Verder worden voor elken landbouwer de noodige landerijen ter beschikking gesteld voor de teelt van maïs, aloë en divi-divi. Het geheel staat onder toezicht van den heer Schotborgh, den bekwamen en voortvarenden districtsmeester in het 3de district. Deze wordt ter zijde gestaan door een bedrijfsleider, die zijn woning heeft bij de boerderijen. Hij geeft aan de landbouwers raad en voorlichting, onderricht hen in veebehandeling, melken enz. en zijn eigen bedrijf is voor hen een doorlopend voorbeeld.

Dezelfde gedachte, het vormen van een zelfstandigen kleinboerenstand, leidde Gouverneur Wouters ook tot het nemen van enkele andere maatregelen. Zoo werden twee werkkampen opgericht, een voor katholieke en een voor niet-katholieke jongens van 12 tot 18 jaar, waarin hun de landarbeid wordt geleerd. De plantage Brakkeput Ariba werd aangekocht door het Vicariaat van Curaçao. Het werkkamp staat onder leiding van Broeders

Kruisvaarders van St. Jan en biedt plaats voor een 60-tal jongens. Het tweede werkkamp, onder leiding van het Leger des Heils, kan een 20-tal jongens plaatsen. Het is opgericht op de plantage Brakkeput Meimei, daartoe door de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij aan het Leger des Heils geschonken. Beide kampen worden van gouvernementsswege gesubsidieerd.

Met gouvernementssubsidie werd een melkcentrale (zuivelinrichting) in het leven geroepen. Op aansporing van den Gouverneur en met hulp van het Gouvernement werd een „Vereeniging voor landbouw en veeteelt” opgericht. Al haar leden zijn aangesloten bij de melkcentrale. Zij verrichten hun inkoop coöperatief en brengen hun producten gezamenlijk ter markt.

Het Gouvernement deed een landbouwkundige uitkomen en hem gedurende een half jaar een cursus volgen aan de voortreffelijke Koloniale Landbouwschool op Trinidad. Zijn taak bestaat o.m. in het bezoeken van de leden der landbouw- en veeteeltvereeniging en het verstrekken van voorlichting op het gebied van de veehouderij en cultuur.

Ziehier nieuwe banen, die nieuwe vooruitzichten openen. Dat zij werden aangelegd en met goeden moed worden betreden kan niet anders dan de instemming hebben van een ieder, die het tot Nederlands taak rekent in onze gebiedsdeelen overzee aan de inheemsche bevolking zoo mogelijk een bestaan te verzekeren binnen de grenzen van haar eigen land.

* * *

Bijzondere waardeering verdient wat in Curaçao, ook op de economisch-zwakke Bovenwindsche Eilanden en Bonaire, wordt gedaan voor onderwijs en gezondheidszorg. Voor een belangrijk deel danken wij dit aan den onbaatzuchtigen arbeid van Missie en Zending.

In het Gebiedsdeel Curaçao heeft men 52 lagere scholen, t.w. 41 bijzondere en 11 openbare. 27 van deze scholen zijn gevestigd op het eiland Curaçao, 11 op Aruba, 5 op St. Maarten, 4 op Saba, 3 op Bonaire en 2 op St. Eustatius. Van de 41 bijzondere lagere scholen worden er 37 door het Gouvernement gesubsidieerd. Onder de 52 lagere scholen zijn er 8 voor Mulo, n.l. 7 op Curaçao en 1 op Aruba. Zij leiden de leerlingen op hetzij voor het eind-examen (schooldiploma), hetzij voor het Gouvernements Mulo-diploma. Verder kan men in Curaçao de jeugd niet brengen.

De vraag rijst of het geen aanbeveling zou verdienen een opleiding in het leven te roepen, welke voor jongelieden, die haar met succes hebben gevolgd, de poorten opent van universiteit en hoogeschool in Nederland. Het is volstrekt niet noodig, dat zulk een opleiding een getrouwe copie levert van het voorbereidend hooger onderwijs in het Moederland. Dit is immers ook niet het geval met de vele onderwijsinrichtingen in het buitenland, welke einddiploma's hun bezitters krachtens onze Hooger Onderwijswet recht geven op het afleggen van academische examens te onzent. Wij kunnen ons voorstellen, dat meer dan eens iemand er van afziet een werkkring in Curaçao te aanvaarden, omdat hij er bezwaar tegen heeft zijn voor gymnasium of hogere burgerschool bestemde kinderen reeds op 11, 12-jarigen leeftijd naar Europa te moeten zenden.

In Curaçao bestaat gelegenheid tot studie voor onderwijzer en hulponderwijzer. De examens worden daar te lande afgenomen. Ook kan men diploma's verwerven voor het geven van onderwijs in Fransch, Engelsch, Spaansch, Duitsch, handelskennis, handteekenen, lichamelijke oefeningen en handwerken voor meisjes.

Er zijn cursussen, van Gouvernementswege gegeven, die schrijvers in Gouvernementsdienst opleiden tot klerk en andere cursussen, waar klerken worden opgeleid tot adjunct-commies. De Vereeniging van Leeraren in het boekhouden te Amsterdam stelt ook in Curaçao de gelegenheid open tot het behalen van haar boekhouddiploma. Ook het Staatspraktijkexamen voor handel en administratie wordt in Curaçao afgenomen.

Aan jongelieden, die door goeden aanleg uitmunten, kunnen door het Gouvernement beurzen worden toegekend, die hen in staat stellen in Nederland te studeeren. Uit dien hoofde verbleven in 1937 19 candidaten hier te lande. Die studie is lang niet altijd van universitaire aard. Zoo waren de jongelieden, die in 1937 een gouvernements-studiebeurs ontvingen, bestemd om te worden opgeleid tot derde-stuurman, accountant, onderwijzer en technicus.

De gezondheidszorg voldoet in Curaçao ongetwijfeld aan hooge eischen. Ziekeninrichtingen en klinieken vindt men op alle eilanden. Overal is genees- en verloskundige hulp. On- en minvermogenen worden kosteloos of tegen een geringe vergoeding geneeskundig behandeld. De deugdelijke leprabestrijding heeft de verschrikkelijkste der tropische ziekten nagenoeg overwonnen. De strijd tegen geslachtsziekten en tegen de tuberculose wordt stelselmatig en met succes gevoerd.

De verloskundige dienst, waaraan gouvernements-vroedvrouwen zijn verbonden, is met vrucht werkzaam aan de bestrijding van de zuigelingensterfte. Deze is in Curaçao werkelijk nog zeer hoog.

Per 1000 levend-geborenen zijn de sterftcijfers voor het eerste levensjaar:

	Curaçao	Aruba	Bonaire	St. Maarten	St. Eustatius	Saba
1936	93,4	160,4	90,9	164,4	57,1	191,5
1937	81,5	108,5	24,3	114,3	40,8	172,4

Voor Nederland waren deze cijfers voor 1936 en 1937 onderscheidenlijk 39 en 38.

Vooropgesteld, dat men voorzichtig moet zijn met het trekken van conclusies uit evengenoemde Curaçaosche cijfers, met name doordat zij, vooral ten aanzien van Bonaire en de Bovenwindsche eilanden, slechts op een klein getal levend-geborenen betrekking hebben ¹⁾ — hoe zeer manen b.v. de cijfers van Bonaire tot voorzichtigheid — toch is voorzeker de algemeene indruk juist, dat de zuigelingensterfte in Curaçao abnormaal hoog is.

Gelijk wij dat vroeger in Nederland kenden, is thans nog in Curaçao de voornaamste oorzaak van de hoge sterfte onder de zuigelingen gelegen in de onvoldoende zorg, door de moeder aan het kind besteed, zoowel voor de geboorte als den eersten tijd daarna. Komt deze onvoldoende zuigelingenzorg dikwijls voort uit onbekendheid met hetgeen in het belang van het kind moet worden gedaan en nagelaten, uit laksheid in het vragen van geneeskundige en verloskundige hulp — aan deskundigen wel te verstaan! — uit onoordeelkundige voeding en armoede, het kan niet anders of ook de slechte behuizing moet den jonggeborene dikwijls noodlottig worden. Curaçao heeft nog een groot aantal echte krotwoningen, waartegen uit een oogpunt van moraliteit en hygiëne heel veel is aan te merken en waarbij de behuizingen, in Nederland, overigens terecht, als krotwoningen aangeduid, gunstig afsteken. Men vindt de krotwoningen in de hoofdstad zelf en verder over alle eilanden verspreid. Vele zijn opgetrokken uit petroleumblikken, vele andere uit leem en stroo. De meeste hebben niet meer dan één vertrek en staan slechts door de deur in verbinding met de buitenlucht. Op het gebied der volkshuisvesting is in Curaçao nog heel wat te doen. Den laatsten tijd werden

¹⁾ Het aantal in 1937 levend geboren bedroeg voor Curaçao 1788, Aruba 917, Bonaire 205, St. Maarten 70, St. Eustatius 49 en Saba 28.

in de punda van Willemstad vele oude huizen, waarop het epitheton „krotwoning” wel paste, opgekocht en gesloopt, om straatverbetering mogelijk te maken. Voorts werden door het Gouvernement tegen matige rente gelden beschikbaar gesteld voor het bouwen van arbeiderswoningen. Niettemin ligt hier nog een groot veld ter bearbeiding open, ruimschoots gelegenheid biedend tot vruchtbare samenwerking tusschen Overheid en particulier initiatief. Nauwelijks is heilzamer sociaal werk denkbaar dan de vervanging van met alle redelijke eischen spottende woningen door huizen, die aan redelijke voorwaarden van gezondheid en zedelijkheid beantwoorden. Het staat immers vast, dat de vruchten van godsdienstonderwijs, ja, die van den Godsdienst zelve, de beschavende invloed van het onderwijs op de scholen en zelfs de resultaten van de geneeskundige hulp en voorlichting voor een goed deel verloren gaan daar, waar men op groote schaal mensch-onwaardige woningen aantreft. Het is bekend, dat in Curaçao vele van die woningen eigendom zijn van anderen dan de bewoners. En zij worden waarlijk nog verhuurd. Mogen de Staten van Curaçao, telkens als de gelegenheid zich voordoet om tot verbetering van de volkshuisvesting mede te werken, het bewijs leveren, dat zij zich volkomen onafhankelijk weten van eigenaars, die hun socialen plicht op ergerlijke wijze verwaarloozen. Tegenover mannen van het *pecunia non olet* past slechts een fier *non tali auxilio*.

Op allerlei gebied werd en wordt in Curaçao met rassche schreden voorwaarts gegaan. Bij de snelle ontwikkeling elders is echter de volkshuisvesting onmiskenbaar achter gebleven. Dat het Gouvernement den hier bestaanden achterstand wil inhalen kan worden afgeleid uit het feit, dat de afdeeling Sociale Zaken van het nieuw ingestelde Departement van Sociale en Economische Zaken ook verbetering van de volkshuisvesting op haar program heeft. Zij het gegeven aan den huidige Gouverneur, die, den arbeid van zijn energieke voorganger voortzettend, reeds meermaalen het bewijs leverde Curaçao niet alleen in economisch, maar ook in sociaal opzicht vooruit te willen brengen, zijn naam te verbinden aan de verbetering van de woningtoestanden in het Gebiedsdeel, dat aan zijn zorgen is toevertrouwd. Elk Curaçaosch gezin, dat zijn krotwoning mocht verwisselen tegen een menschwaardig verblijf, zal hem in dankbaarheid blijven gedenken.

(Slot volgt)